

Position paper

Commissiedebat Klimaat en Energie

17 november debatteert de Kamer weer over klimaat en energie. Graag geven de provincies, VNG en Unie van Waterschappen nog enkele punten mee voor het debat.

Stevige aanpassing energie-infrastructuur om regie

De veranderende energievoorziening en de toenemende vraag naar elektriciteit, warmte en waterstof vragen om stevige aanpassingen van de energie-infrastructuur. Door een toenemende stroombehoefte raakt het elektriciteitsnet steeds voller. Aanpassingen aan het net kosten veel tijd en er is een groot tekort aan technici. De beschikbaarheid van netcapaciteit kan een sta-in-de-weg vormen voor economische ontwikkelingen, het oplossen van de woningbouwopgave en de verduurzaming van de samenleving. Goede afstemming van vraag en aanbod voorkomt dat nieuwe bedrijven of nieuwe zonneparken te lang moeten wachten op een aansluiting. Dit vraagt om het maken van samenhangende keuzes, tussen bijvoorbeeld mobiliteit, wonen en elektriciteitsopwekking (ook voor industrie). Over welke energie-infrastructuur wanneer en waar komt. Dat stopt niet bij de gemeente- of provinciegrenzen en vraagt om een stevige coördinatie. Provincies en gemeenten kunnen in overleg deze rol op regionale schaal op zich nemen. Er is immers behoefte aan sturing op het proces, waarbij democratisch gelegitimeerde partijen een rol spelen. Er is interbestuurlijk overleg over de invulling van de rollen om de programmering goed op te pakken. Onderdeel van het regie vraagstuk is het 'first come, first serve' van de netbeheerders en de nieuwe Energiewet. Verder zou het rijk ook middelen moeten vrijmaken voor de regionale programmeringsopgave. Het voorstel is bijvoorbeeld om met financiële incentives de overcapaciteit die door bedrijven wordt gevraagd te drukken waardoor er meer ruimte op het net ontstaat. Ook kan het rijk flexibele opslag in het elektriciteitsnet meer stimuleren waardoor netcapaciteit vrijkomt.

Waterstof krijgt onmisbare rol in een duurzame, CO2-vrije energievoorziening

De verschillende provincies hebben de ambitie om een actieve rol te spelen in het op gang brengen van de waterstofeconomie. Meerdere scenarioanalyses tonen aan dat de grootschalige inzet van waterstof onmisbaar is om een volledig fossielvrije, duurzame samenleving te bereiken. Zonder waterstof gaan wij de klimaatdoelen gewoonweg niet halen. Daarnaast tellen ook economische overwegingen. Waterstof is nodig om industrieën die nu nog draaien op fossiele brandstoffen te verduurzamen en daarmee te behouden – en dat geldt ook voor hun economische spin-offs. Dat is belangrijk voor de werkgelegenheid en het behoud van kennis. Waterstof is essentieel voor het voortbestaan van de havens en industrie.

In de verschillende provincies is het laatste jaar hard gewerkt aan waterstof-plannen. Met veel enthousiasme en inzet wordt gewerkt aan de productie en invoer, opslag en doorvoer van waterstof of de inzet van waterstof in de industrie. Hierbij zetten de provincies accenten en brengen hun individuele sterke kanten in het speelveld.

Voor de omschakeling naar schone waterstof is naast (veel) geld een gecoördineerde aanpak van de uitdagingen

in regelgeving nodig, zoals recent bijvoorbeeld uiteengezet in het "[Hydrogen Investment Plan 2020](#)". We vragen u om samenwerking tussen rijk en provincies te bevorderen om gezamenlijk de financiële en reguleringsuitdagingen aan te gaan.

Inclusieve energietransitie

Alle huishoudens krijgen de komende jaren te maken met de overgang naar duurzame energie (energietransitie). Dankzij schone energie hebben we straks een gezondere en veilige leefomgeving, beter geïsoleerde en comfortabelere huizen en produceren we veel van onze eigen energie in Nederland. Dat is de bedoeling. De weg ernaar toe kost geld en daarom zetten provincies zich ervoor in dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is.

Haalbaar en betaalbaar

Het begrip energiearmoede gebruiken we niet, armoede is een sociaal probleem waar hard aan gewerkt moet worden, maar los staat van de energietransitie. Wel willen we dat de energietransitie voor iedereen bereikbaar is. Haalbaar betekent dat woningeigenaren en huurders, ook degenen met een kleine beurs, toegang hebben tot financiële middelen om de eigen woning te verduurzamen, energiebesparende maatregelen te nemen en/of te participeren in (collectieve) duurzame energieopwekking. Betaalbaar wil zeggen dat na betaling van de energielasten voldoende inkomen overblijft voor de overige noodzakelijke bestedingen. Alle huishoudens krijgen de komende jaren te maken met de energietransitie: in de omgeving, in de wijk en achter de voordeur. Zonder gerichte inspanningen is het niet vanzelfsprekend dat kosten en baten van de energietransitie gelijk worden verdeeld over verschillende groepen in de samenleving.

Er is veel aandacht recent voor huishoudens met een lage inkomen die in de problemen komen door de gestegen energielasten, veelal in combinatie met onvoldoende geïsoleerde huizen. Het kabinet heeft een bedrag gereserveerd van 150 miljoen, te besteden door gemeenten, om deze huishoudens te ondersteunen met energiebesparende maatregelen. Het is goed hier wat realisme in te brengen: Tegen de tijd dat gemeenten beschikken over deze budgetten en hun organisatie hebben ingericht om deze maatregelen te kunnen propageren, is deze winter allang voorbij.

Deze huishoudens kunnen wel op de wat langere termijn geholpen worden met energiebesparende maatregelen. Veel gemeenten zijn er daarom ook voorstander van dit budget in te zetten op structurele maatregelen. Isolatie, dubbelglas, en ondersteuning en advies via energiecoaches. We pleiten er dan ook voor dat hiervoor de ruimte is in dit budget. Hierbij aangetekend dat het budget niet toereikend is om alle woningen met een slecht label op deze manier te verbeteren. Een tweede kwestie is dat het lastig is te identificeren welke huishoudens wel en niet in aanmerking moeten komen voor deze ondersteuning. Gesprekken met het Rijk daarover lopen nog.

Willen we deze huishoudens nog deze winter helpen, dan kan dat eigenlijk alleen met directe financiële ondersteuning. Daarover is een motie in de Kamer op dit moment aangehouden. Er lopen gesprekken dit te laten lopen via de (bijzondere) bijstand, maar dat vraagt veel inzet (ergo middelen) van gemeenten en een deel van de doelgroep zal hier buiten vallen. Er moet wellicht iets slimmere worden bedacht, maar dat vraagt ook een inspanning van het Rijk. Een eenmalige toeslag aan huishoudens met een huurtoeslag die in woning met een slecht label wonen is wellicht effectiever. Dat is een kwestie van combineren van twee databestanden; energielabels zijn openbaar en de belastingdienst weet wie huurtoeslag ontvangt. Als de belastingdienst het niet aankan, organiseer het dan desnoods buiten de belastingdienst om.

Decentrale overheden zetten zich in voor een inclusieve energietransitie

We versterken wijkinitiatieven van inwoners en gemeenten. We ontwikkelen een netwerk om goede voorbeelden te ontwikkelen en delen, en te leren van verschillende projecten en maatregelen. We gaan samen met partners aan de slag om schone energie voor iedereen te realiseren. Voorbeelden hiervan kunnen we met u delen.

Energiebesparingsplicht industrie

Provincies zijn zeer tevreden dat de Energiebesparingsplicht voor ETS bedrijven wordt ingevoerd. Als bevoegd gezag voor de meest complexe bedrijven, waaronder ook veel ETS bedrijven, missen provincies al jaren de mogelijkheid om energiebesparende maatregelen af te dwingen bij deze belangrijke groep bedrijven.

Niet alleen worden de ETS bedrijven nu aan de energiebesparingsplicht toegevoegd, tevens gaat de plicht rechtstreeks via Rijksregels gelden, zonder dat dit in de vergunning verankerd hoeft te worden. Dit scheelt veel tijd en energie die provincies liever in toezicht en handhaving steken.

Tot slot zijn de provincies positief over de extra middelen die door EZK ter beschikking worden gesteld om, niet alleen het toezicht bij deze ETS bedrijven op te starten, maar ook het energietoezicht bij andere bedrijven te intensiveren.

In de motie van de leden van der Lee en Erkens van 4 november 2021 verzoeken de leden: *“de regering bij het handhaven van de energiebesparingsverplichting voor ETS-bedrijven: in overleg met het bevoegd gezag de mogelijkheid te verkennen voor een landelijk handhavingsteam;”*. Voor de meeste van deze bedrijven zijn de provincies Bevoegd Gezag. De VTH taken voor deze bedrijven hebben de provincies gemandateerd naar hun Omgevingsdiensten. Voor de meest complexe (BRZO) bedrijven zijn de taken landelijk belegd bij 6 BRZO omgevingsdiensten.

Provincies hechten veel waarde aan de in de Omgevingswet beschreven uitgangspunten, die bedrijven verzekeren van 1 loket, 1 overheid en 1 toezichthoudende instantie. Hierdoor wordt het mogelijk om integrale afwegingen te maken tussen veiligheid, luchtkwaliteit en energiebesparende maatregelen. Zo kan voor de veiligheid een oplossing noodzakelijk zijn die niet de hoogste energiebesparing geeft, of kunnen maatregelen juist slim gekoppeld worden zodat synergie wordt bereikt op energiebesparing en luchtkwaliteit.

Desondanks zijn provincies een groot voorstander van het verbeteren van de kennis opbouw bij en kennisuitwisseling tussen omgevingsdiensten. Er zijn verschillende initiatieven vanuit de omgevingsdiensten geweest om dit op te tuigen (Kernteam EED voor de beoordeling en advisering over EED rapporten; kernteam VTH energie en kernteam VTH vervoer voor kennisdeling over deze onderwerpen). Ook voor ETS bedrijven kan een dergelijke aanpak meerwaarde hebben zolang dit met respect voor integraal toezicht en handhaven en de samenhang met andere milieuaspecten gebeurt.

‘actie, actie, actie’

Graag maken we van de gelegenheid gebruik om op te roepen

- **De uitvoeringskosten van het klimaatakkoord voor de decentrale overheden (op basis van ROB rapport) tot 2025 snel te regelen**
- **Daarnaast heeft de warmte- en energiewet een snelle aanpassing nodig**